

opusdei.org

La guerra més de prop "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

10/01/2011

El meu següent destí, cap a mitjan de gener, fou Albarracín. Allà ens hi vam estar uns dies, i jo vaig poder dormir, amb un altre company, en un convent de dominiques. Vaig passar una petita grip. I d'Albarracín, ja refet, cap als últims dies de febrer o

els primers de març del 38, a Terol. A final de febrer, en efecte, les tropes “nacionals” havien recuperat Terol – conquistada pels republicans el 8 de gener–, i al cap d’una setmana aproximadament, vam entrar també a la ciutat els de la companyia de Sanitat.

Gairebé no hi quedava gent, a Terol: unes quantes famílies. I molt pocs edificis restaven dempeus. Vam triar una casa, als afores, cap a la banda nord-est de la ciutat, l’última zona que havien abandonat els “rojos”. Un cop feta la presa de possessió, mentre anàvem a buscar el material per instal·lar-nos-hi, vam sentir un soroll característic:

–Fiiiiiiiiiiiiiiiiuuuuuuuuuuuuuuuuuuuuuu...
Buum!

Va caure un obús allà mateix, i sort que érem fora de la casa, perquè no en va quedar ni una paret dreta. Allò encara era gairebé primera línia de

foc. Ocupàrem una segona casa, reculant més cap al centre de la població. Era molt a la vora del Mercat.

En aquells primers dies, encara vam sentir xiular força més obusos, per sort més lluny que aquell que ens va caure a tan pocs metres.

El cap de la unitat, integrada en la tercera companyia del cos d'exèrcit de Castella, que comandava el general Valera, era el capità metge Jesús Sánchez Cosido. Hi havia uns quants catalans més, amb nosaltres: en Celestí Besora, d'Organyà, en Ferran Viader, de l'Empordà, l'Esteve Creus, d'Agramunt, en Miquel Molleví, de Peramola, i els germans Coromines, de Barcelona.

La nostra tasca a Terol, un cop que el front es traslladà a l'Ebre, al cap de poc d'arribar-hi nosaltres, consistia en la classificació de cadàvers: desenterrar morts inhumats a corre-

cuita en el seu moment, recuperar objectes personals, fer-los un superficial examen forense, “arreglar-los” una mica, i tornar a enterrar-los amb una certa dignitat al camp mortuori, improvisat, que va anomenar-se Cementerio Militar de San Blas. Hi havia un capellà, entre els supervivents de Terol, que ens indicava els indrets on sabia que s’hi havien enterrat cossos: els patis de les escoles, el jardí de l’hospital, l’hort del seminari... Desinfectàvem amb calç els llocs on hi havia hagut els morts, si eren dins la ciutat, i aquells cossos els portàvem a enterrar al cementiri.

De tant en tant també trobàvem algun cadàver pels afores de la ciutat, enmig del camp de batalla, tant de “nacionals” com de “rojos”, i en aquests casos fèiem un clot i els deixàvem ben enterrats al mateix lloc on els havíem trobat. No sé per què es feia d’aquesta manera, en

comptes de portar-los al cementiri – de fet, nosaltres no hi interveníem, en aquests enterraments improvisats–, ni si només es feia això amb els qui no duien res per poder-los identificar, ni si en enterrar-los es prenia cap nota del lloc on s’havia improvisat el túmul. Les coses van com van, en una guerra.

Jo, que continuava amb la veta mística, vaig començar a organitzar, en aquella unitat de Sanitat, un dels grups de l’anomenada Acció Catòlica de Vanguardia. I vaig demanar a un religiós castrense de Terol que ens fes de consiliari i es cuidés de l’atenció espiritual del grup.

Al cap d’uns mesos, me les vaig tenir amb el frare. Volíem organitzar una festa pública, a la plaça del Torico, i aquell religiós s’entestà que en l’acte s’inclogués un recital poètic amb música. Jo m’hi vaig oposar, perquè

allò em semblava còmic en un ambient castrense, i el capellà m'expulsà del grup i em va fer tornar la medalla que duia de l'Acció Catòlica.

Uns dies després, vaig demanar permís per anar a Saragossa, a “delatar”, perquè jo em sentia gairebé com un excomunicat. M'havien dit que un canonge de la seu entenia en les qüestions castrenses. Sobre els canonges, s'explicava aleshores a les files dels “nacionals” –a l'altra banda potser no filaven tan prim, en els acudits sobre clergues–, una vella maldiença anticlerical segons la qual la institució dels canonges l'havia creada Jesús a l'hort de Getsemaní, quan indicà als deixebles: “Dormiu i descansau.” No tenien bona fama, certament, però aquell canonge era l'única persona que tenia autoritat per resoldre la meva trifulga amb el frare consiliari. Era, en efecte, el

vicari castrense de la zona, i d'ell depenia l'atenció religiosa dels militars d'Aragó. De fet, visitava contínuament tots els punts del front.

Li vaig explicar l'afer. Em va dir que no em considerés expulsat, i que el que havíem de fer era no demanar-li més ajuda a aquell religiós, ja que érem nosaltres els qui li havíem ofert que fos el nostre consiliari. Seny en estat pur.

El polèmic acte, malgrat tot, finalment no se celebrà, ni amb melopea ni amb sense.

Un dia, vaig conèixer a missa un estudiant, Albert Sols, que estava en una bateria al sud de Terol. Ens vam fer bons amics. Coincidíem en una sèrie d'idees, sobre el sentit de la vida, sobre Déu, sobre els estudis. Un dia en Sols em va dir que volia presentar-me el metge d'un batalló d'infanteria que era als afores, entre Villastar i Villel, a uns 10 o 12 km. de

Terol. Aquell metge es deia Juan Jiménez Vargas, i era alferes provisional.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/la-guerra-
mes-de-prop-memoria-ingenua/](https://dev.opusdei.org/ca/article/la-guerra-mes-de-prop-memoria-ingenua/)
(24/08/2025)